

Пропедевтика в системі роботи вчителя-логопеда

Мовлення не є вродженою здібністю людини, воно формується у дитини поступово, разом із її розвитком. Для нормального становлення мовлення дитини необхідно, щоб кора головного мозку досягла відповідної зрілості, а органи відчуттів (слух, зір, нюх, дотик, смак) були також достатньо розвинені. Особливо важливим є розвиток мовно-рухового й мовно-слухового аналізаторів. Якщо дитина не отримує нових, яскравих вражень, якщо не створені соціальні умови, які сприяють розвитку як мовлення, так і моторики, то затримується й фізичний, психічний розвиток маляти. З раннього дитинства, привчаючи дитину слідувати поглядом за предметами, слухати голос оточуючих, ми сприяємо розвитку її мовлення.

Оволодіваючи в період дошкільного дитинства словниковим запасом, граматичною будовою мовлення, яка визначає правила поєднання слів у реченнях, і навичками правильної звуковимови, дитина також робить практичні узагальнення, які відносяться до звукової й морфологічної системи мовлення. На основі цих узагальнень у подальшому проходить засвоєння грамоти. Однак, у ряді випадків до моменту вступу в школу мовлення дитини виявляється недостатньо сформованим і часто супроводжується відставанням у розвитку фонематичних уявлень. Як показує практика, такі діти подовгу не засвоюють букви, читають повільно і з великою кількістю перекручувань, а на письмі допускають багато специфічних помилок, наприклад, замість *шуба* пишуть *суба*, замість *гудок – куток*. Бувають випадки, коли письмо являє собою деформований набір букв (*сясспвдскл* замість *Саша пішов до школи*).

Зрозуміло, що певні відхилення у мовленнєвому розвитку негативно відбиваються на формуванні діяльності та особистості дитини в цілому. Тому дуже важливо попереджувати до моменту вступу дитини до школи мовленнєві порушення, які можуть згодом викликати труднощі в оволодінні грамотою.

Провідною формою навчання дітей рідної мови та розвитку мовлення в дошкільному закладі є заняття (ігри-заняття) різних типів: індивідуальні, індивідуально-групові та групові. У шкільному віці провідною формою є навчальна діяльність, яка потребує певного запасу знань про навколишній світ, сформованості елементарних понять. Дитина повинна володіти розумовими операціями, вміти узагальнювати й диференціювати предмети і явища довкілля, вміти планувати свою діяльність і здійснювати самоконтроль.

Малятам подобаються ті види навчальної діяльності, які дають їм матеріал для роздумів, можливість виявляти ініціативу та самостійність, потребують розумового напруження, винахідливості та творчості. Найвільніше діти себе почувають і розвиваються у грі, де найсприятливіша атмосфера для спілкування.

Враховуючи провідну діяльність дитини у процесі логопедичної роботи моделюються різноманітні ситуації мовленнєвого спілкування. Для закріплення правильних мовленнєвих навичок в умовах повсякденного спілкування необхідний тісний зв'язок у роботі вчителя-логопеда, вчителя початкових класів, вихователя та сім'ї. Логопед інформує педагогів, батьків про характер мовленнєвого порушення у дитини, про завдання, прийоми роботи на певному етапі корекції, добивається закріплення правильних мовленнєвих навичок не лише в логопедичному кабінеті, але й на уроках (заняттях), у позашкільний час під контролем педагогів і батьків.

На наш погляд, для попередження та подолання порушення мовлення у дітей слід працювати за такими напрямками:

1. Розвиток зорово-просторових та часових уявлень, зорової пам'яті, уваги, самоконтролю.
2. Робота на фонетичному рівні.
3. Робота на лексико-граматичному та синтаксичному рівні. Розвиток зв'язного мовлення.
4. Корекційна робота з подолання графічних помилок на заміну рукописних букв.

Розглянемо зміст роботи по даних етапах.

I. Розвиток зорово-просторових та часових уявлень, зорової пам'яті, уваги, самоконтролю (Дод. № 1).

Порушення зорового сприймання негативно впливає на формування зорового образу букви. Внаслідок цього спостерігаються труднощі зорового контролю, недорозвиток окоміру, процесів форморозрізнення та аналізуючого спостереження, що особливо важливо на перших етапах оволодіння письмом. Тому у дитини необхідно формувати такі знання про простір: форма, величина, напрямок, віддаленість, просторовий зв'язок тощо. Повноцінне оволодіння знаннями про простір передбачає ряд умінь:

- визначати та розрізняти просторові ознаки та відношення;
- вірно словесно їх позначати;
- орієнтуватися у просторових відношеннях під час конструювання, малювання, ігор;
- включати адекватні словесні позначення в експресивне мовлення.

В тісній єдності з уявленнями про простір формуються часові уявлення та вміння орієнтуватися в часі. У дошкільному віці формування уявлень про час пов'язується з розумінням тривалості, швидкості та послідовності явищ, подій оточуючої дійсності.

II. Робота на фонетичному рівні.

Логопедична робота на фонетичному рівні включає два основні напрями:

- розвиток звукового аналізу слів (від простих форм до складних);
- розвиток фонематичного сприймання, тобто диференціація фонем, які мають схожі характеристики.

III. Робота на лексико-граматичному та синтаксичному рівні. Розвиток зв'язного мовлення (Дод. № 2).

Основана мета – засвоєння сполучення слів, усвідомлена побудова речень, збагачення фразового мовлення дітей новими синтаксичними конструкціями.

Розгляд відмінків і змінювання слів у роді та числі на логопедичних заняттях не має на меті навчити дітей правопису закінчень слів, які відмінюються та узгоджуються, а є одним із практичних засобів виправлення аграматизмів у мовленні дітей.

Розглянемо складові даного напрямку роботи:

1. Збагачення словникового запасу:

а) заучування нових слів;

- б) тлумачення значення слів;
- в) творення нових слів;
- г) формування узагальнюючих значень слів;
- д) збагачення мовлення синонімами та антонімами.

2. Аналіз речень.

3. Використовування прийменників у самостійному мовленні.

4. Узгодження слів у роді та числі:

- а) іменників та займенників, наприклад:

Катруся впала - ... (*вона*) забила ногу.

Тато втомився - ... (*він*) втомився.

Вікно миють - ... (*воно*) брудне.

- б) іменників та дієслів;

- в) іменників та прикметників;

- г) дієслів та займенників, наприклад:

Я сиджу, лежу, сплю, кричу.

Ти сидиш,

Він сидить,

Вона сидить,

Ми сидимо,

Ви сидите,

Вони сидять,

5. Узгодження у роді, числі та відмінку іменників, прикметників та дієслів.

6. Складання оповідань за сюжетними малюнками.

IV. Корекційна робота з подолання графічних помилок на заміну рукописних букв (Дод.№ 3).

Метою є розвиток буквенного гнозису, зорового аналізу та синтезу, зорової уваги та пам'яті, закріплення навичок самоконтролю.

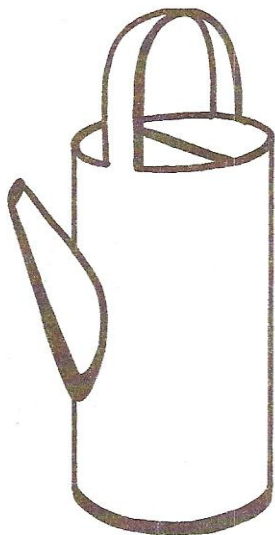
Дітям, які при читанні і письмі довго плутають опозиційні звуки або букви за графічним зображенням, необхідно виліплювати ці букви з пластиліну різного кольору або викладати з квасолі, гороху тощо.

Безумовно, що рання і своєчасна корекційна робота з дітьми сприятиме адаптації їх у період навчання грамоти у школі та попередженню дисграфії, дислексії.

Як сказав Плутарх: *«Якими діти народжуються, це не від кого не залежить, але щоб вони шляхом правильного виховання зробилися хорошими – це у нашій владі».*

РОЗВИТОК ЗОРОВОГО СПРИЙМАННЯ

Завдання № 1. Назви, що зображено на малюнку 5. Знайди цей предмет на малюнку 6.

мал.5

мал.6

Завдання № 2. Знайди тіньове зображення кожної машини.

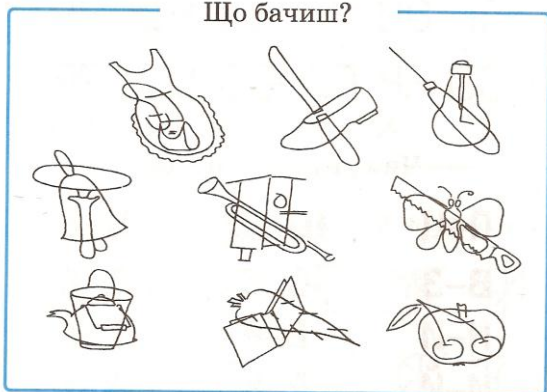

1

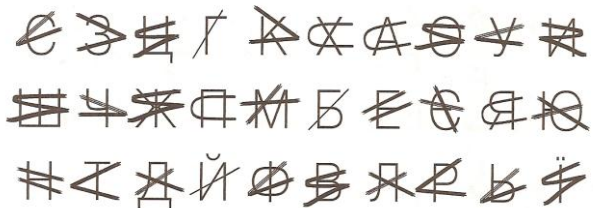
Назви предмети

Що бачиш?

Назви перекреслену букву.

Назви букви.

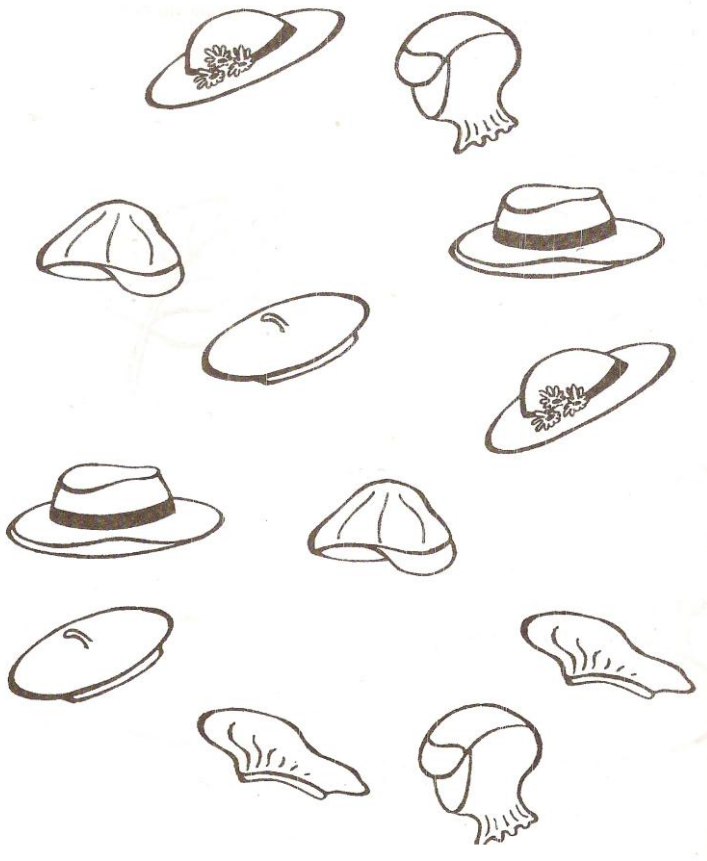

Виділи букви, накладені одна на одну.

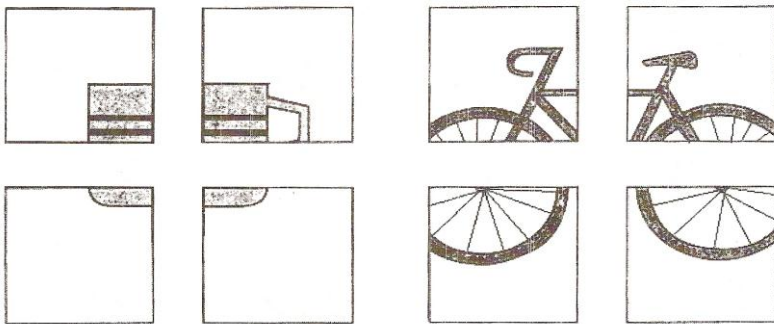
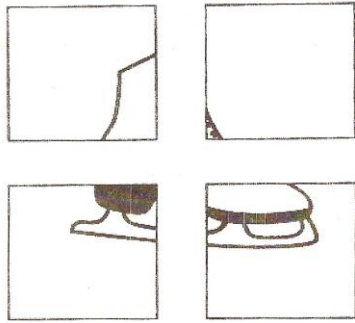

РОЗВИТОК СПОСТЕРЕЖЛИВОСТІ І ЗДАТНОСТІ ДО АКТУАЛІЗАЦІЇ ЗОРОВИХ УЯВЛЕНЬ

Завдання № 1. Знайди два однакових головних убори. З'єднай їх лінією, а потім зафарбуй пару одним кольором.

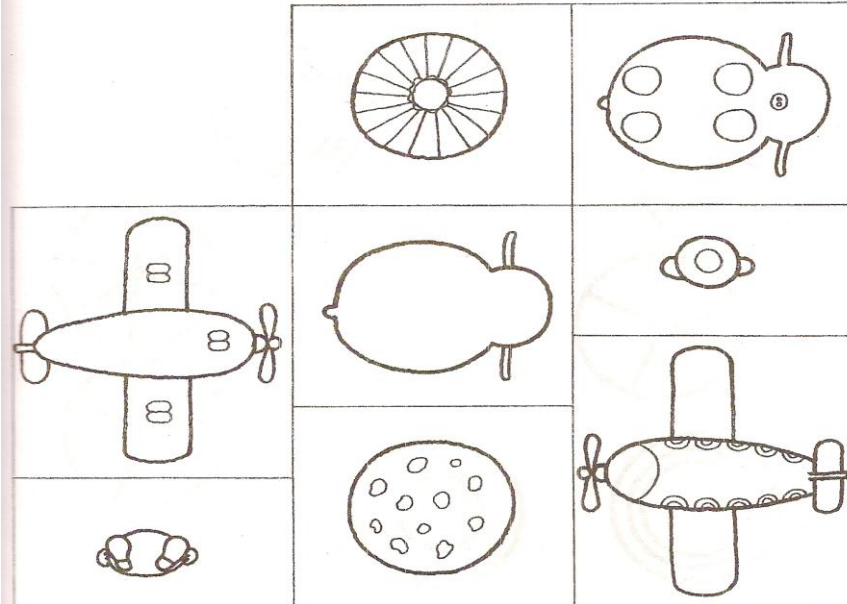
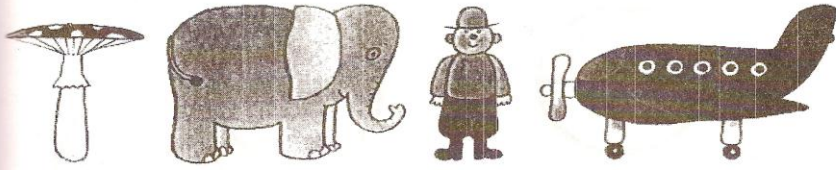
Завдання № 2. Що зображено на чотирьох квадратах?

Завдання № 3. Знайди і покажи два однакові недомальовані предмети.

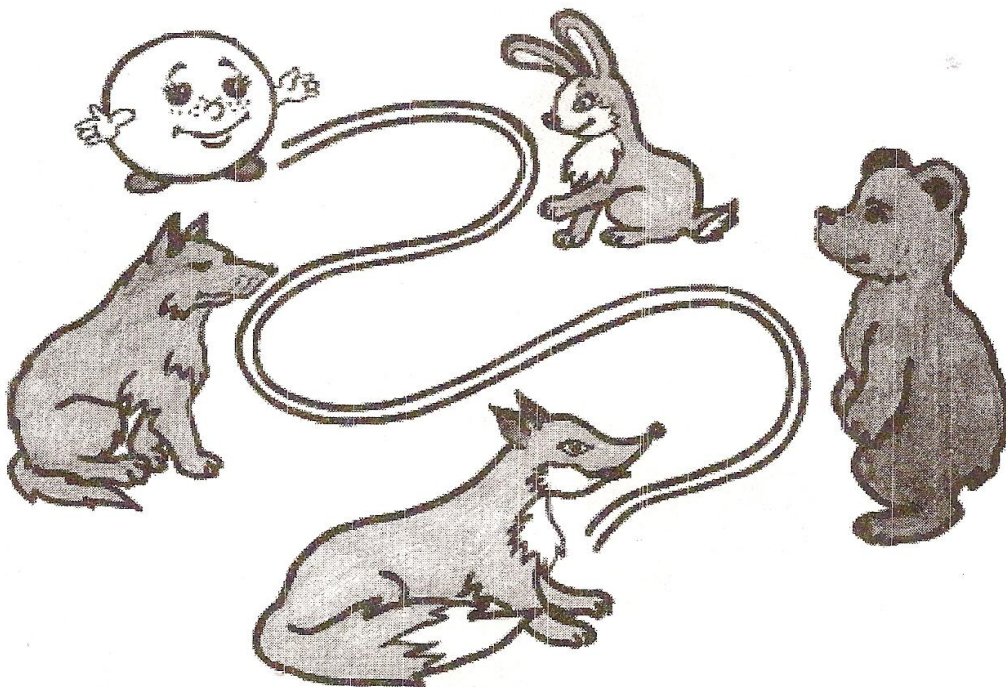

Завдання № 4. Подивись на зразок і знайди зображення цих предметів зверху і знизу.

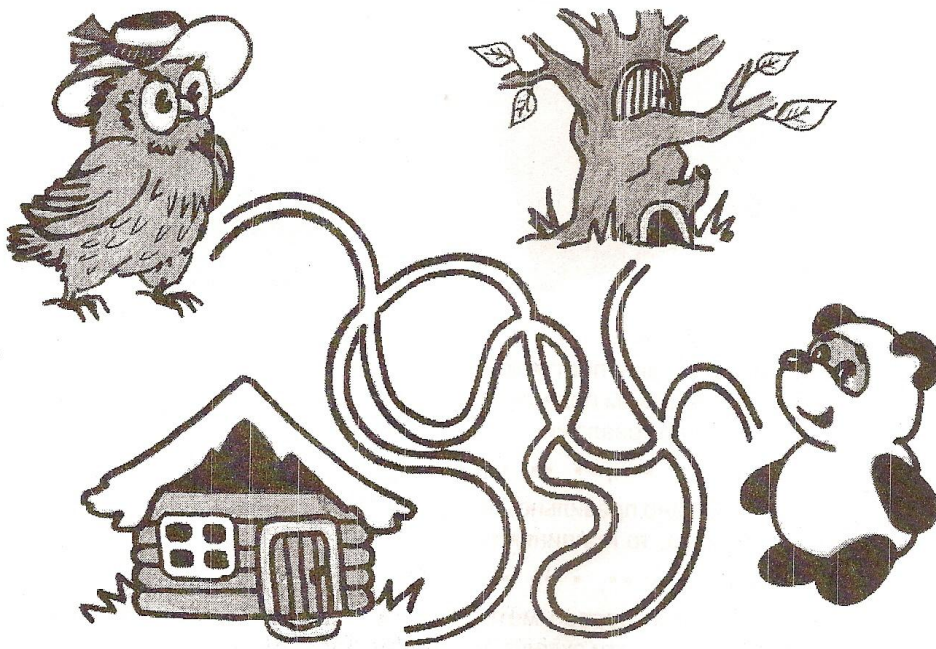

РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРОСТОРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Завдання № 1. Прослідкуй поглядом і олівцем відтвори шлях колобка.

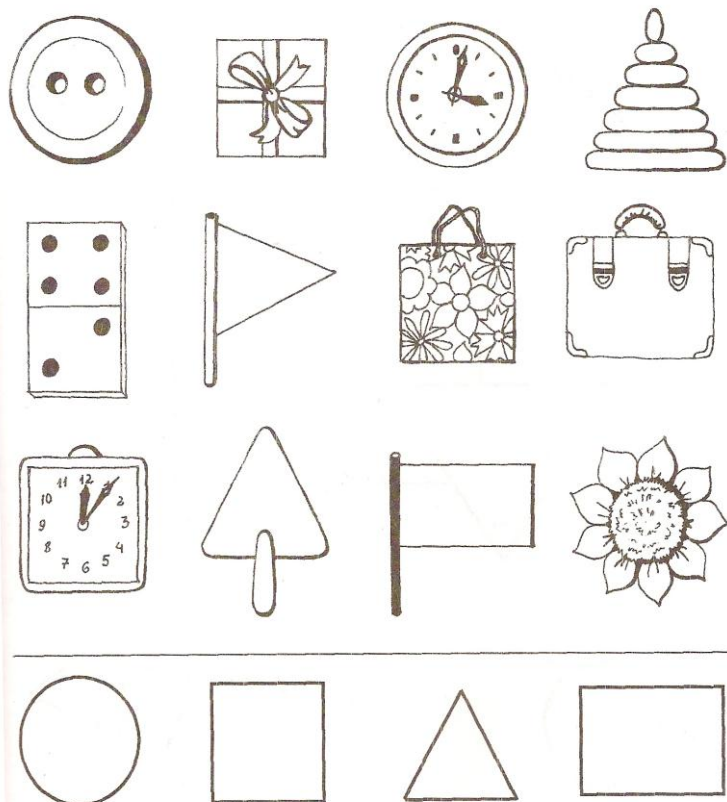

Завдання № 2. Подумки простежити шлях і вказати кінцевий результат. Хто в якій хатинці живе?

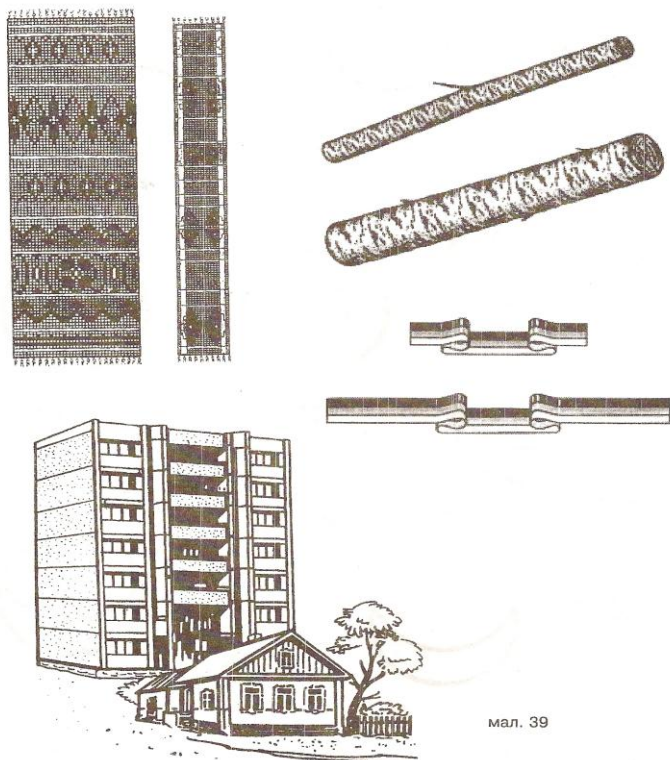

ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ І ПОНЯТЬ

Завдання № 1. Роздивись малюнки. Які предмети схожі за формою на геометричні фігури, зображені на зразку?

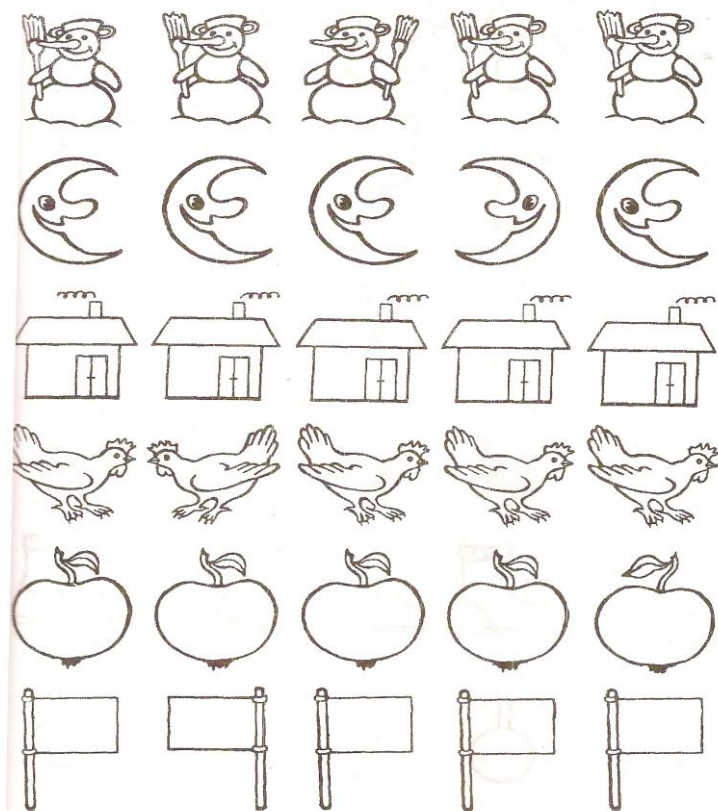

Завдання № 2. Розрізни предмети за ознаками: довгий-короткий, широкий-вузький, високий-низький, товстий-тонкий.

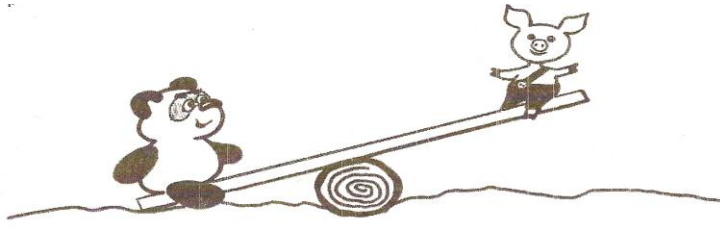

мал. 39

Завдання № 3. Знайди малюнок, що відрізняється від інших. Поясни чим.

Завдання № 4. Покажи і назви хто зверху, хто знизу? Розкажи і покажи, як рухається Вінні-Пух?

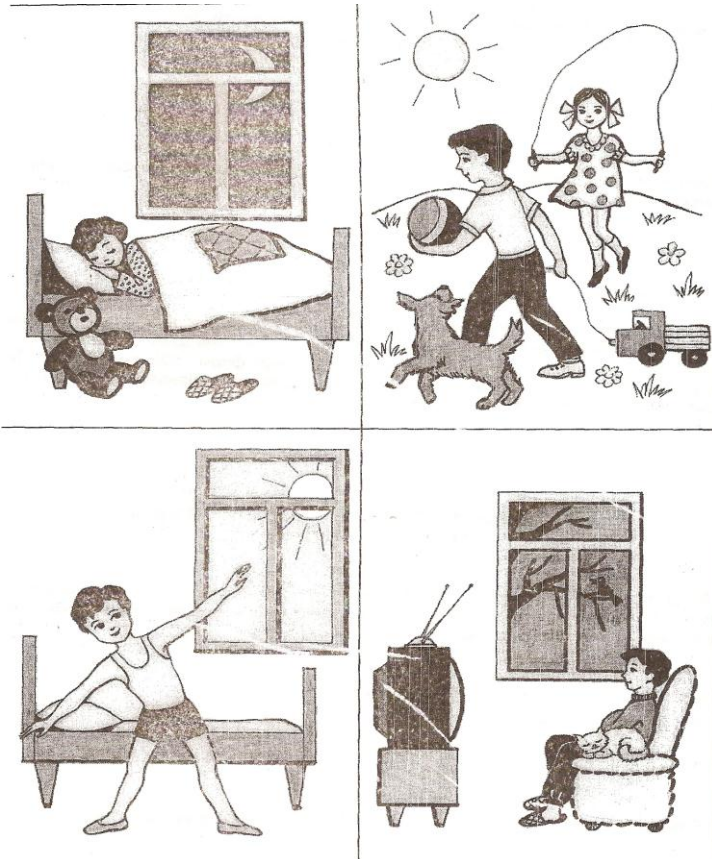

мал. 43

ФОРМУВАННЯ ЧАСОВИХ УЯВЛЕНЬ

Завдання № 1. Розташуй у правильній послідовності малюнки (ранок, день, вечір, ніч).

Завдання № 2. Назви за порядком пори року. Підбери до кожної пори року малюнок.

1. Збагачення словникового запасу

1. Гра «Хто правильно виконає завдання».

Учні пишуть у зошитах узагальнюючі слова. Логопед читає слова, а учні під відповідними узагальнюючими словами замість слів пишуть палички. Потім лічать їх. Хто менше зробить помилок, той виграє. Незнайомі слова пояснює логопед.

Наприклад, меблі – ||||| = 5

посуд – |||| = 4

Якщо учні роблять багато помилок, це завдання треба виконувати разом. Наприклад, логопед читає «ліжка», один з учнів коментує «меблі», всі учні пишуть паличку під словом «меблі» і т. д.

а) Посуд, меблі:

ліжка, склянка, тарілка, стіл, стілець, миска, відро, чашка, крісло, шафа, сервант, каструля, сковорідка, диван, табуретка, чайник, глечик, буфет, тумбочка, комод, кухоль.

б) Одяг, взуття, головні убори:

сукня, капелюх, сорочка, чоботи, черевики, пальто, босоніжки, хустка, штани, майка, тапочки, кеди, платтячко, спідниця, картуз, шапка, боти, калоші, панама, берет, куртка, костюм, валянки, бурки.

в) Свійські птахи, дикі птахи, комахи:

гуска, метелик, качка, індик, комар, горобець, гава, курка, оса, ворона, сорока, жук, півень, шпак, гусеня, соловей, качур, мурашка, муха, снігур, бджола, орел, бабка, джміль.

г) Свійські тварини, дикі тварини:

кішка, лев, собака, жирафа, тигр, корова, вовк, свиня, ведмідь, кінь, коза, лисиця, носоріг, вівця, заєць, кролик, слон, бегемот, осел, шакал, зебра, баран, цап.

г) Овочі, фрукти та ягоди:

яблуко, буряк, морква, груша, картопля, слива, помідор, вишня, черешня, кавун, огірок, капуста, виноград, редька, гарбуз, абрикос, квасоля, салат, персик, баклажан.

д) Транспорт, господарчі машини:

літак, вантажівка, пароплав, баржа, самоскид, пасажирський потяг, вантажний потяг, автобус, екскаватор, трактор, трамвай, комбайн, тролейбус, сівалка, сінокосарка, мотоцикл, таксі, підйомний кран.

е) Іграшки, навчальне приладдя:

лялька, підручник, ручка, машинка, дзиґа, олівець, зошит, м'яч, лінійка, кубики, пенал, піраміда, гумка, олов'яні солдатика, авторучка, буквар.

Завдання № 2. Утворити нові слова й записати їх за зразком.

1) Один із учнів коментує: читає слово і називає нове утворене слово (колективна праця).

Хто або що?

Який?

а) <i>Січень</i>	—	<i>січневий</i>
Лютий	—	...
Березень	—	...
Квітень	—	...
Травень	—	...
Червень	—	...
Липень	—	...
Серпень	—	...
Вересень	—	...
Жовтень	—	...
Листопад	—	...
Грудень	—	...
б) <i>Гроші</i>	—	<i>грошовий</i>
Діло	—	...
Дощ	—	...
Шлях	—	...
Книжка	—	...
Капітан	—	...
Клен	—	...
Цукор	—	...
Липа	—	...
Ранок	—	...
в) <i>Малина</i>	—	<i>малиновий</i>
Квітка	—	...
Стіл	—	...
Шовк	—	...
Малюнок	—	...
<i>День</i>	—	<i>денний</i>
Південь	—	...
Дрова	—	...

Стіна	—	...
Ліс	—	...
г) <i>Клас</i>	—	<i>класний</i>
Шия	—	...
Школа	—	...
Скло	—	...
Чай	—	...
Хліб	—	...
Вухо	—	...
Чорнота	—	...
Кімната	—	...
Дерево	—	...
г) <i>Завод</i>	—	<i>заводський</i>
Кінь	—	...
Люди	—	...
Міліція	—	...
Лікар	—	...
Учитель	—	...
Директор	—	...
Мисливець	—	...
Пекар	—	...
д) <i>Дитина</i>	—	<i>дитячий</i>
Лисиця	—	...
Корова	—	...
Теля	—	...
Кішка	—	...
Щука	—	...
Лоша	—	...
Козак	—	...
Козел	—	...
Кролик	—	...

Завдання № 3. Утворити нові слова й записати їх за зразком (хто або що? який? що робити?)

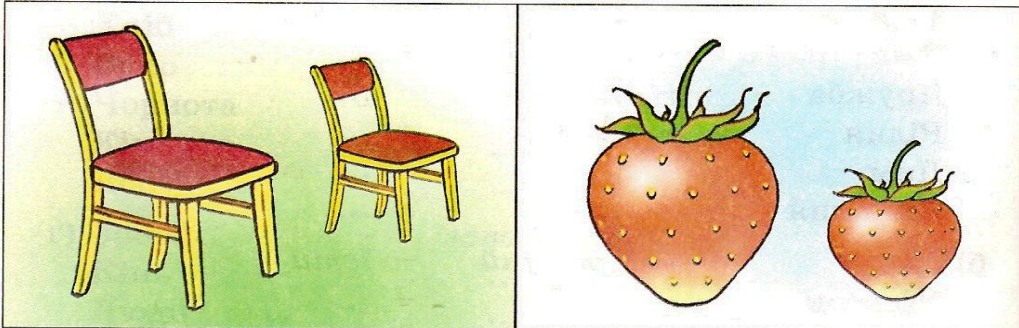
1) Один із учнів коментує: читає слово і називає нові утворення (колективна робота).

Хто або що?	Який?	Що робити?
а) <i>Сад</i>	— <i>садовий</i>	— <i>садити</i>
Радість	— ...	— ...
Турбота	— ...	— ...
Ржа	— ...	— ...
Дружба	— ...	— ...
Рідня	— ...	— ...
Дим	— ...	— ...
Дихання	— ...	— ...
б) <i>Їжа</i>	— <i>їстівний</i>	— <i>їсти</i>
Жовток	— ...	— ...
Життя	— ...	— ...
Загадка	— ...	— ...
Захист	— ...	— ...
Дзвоник	— ...	— ...
Зелень	— ...	— ...
Зима	— ...	— ...
в) <i>Зло</i>	— <i>злий</i>	— <i>злити</i>
Знайомство	— ...	— ...
Одежа	— ...	— ...
Золото	— ...	— ...
Клей	— ...	— ...
Обід	— ...	— ...
Взуття	— ...	— ...
Прання	— ...	— ...
г) <i>Відкриття</i>	— <i>відкритий</i>	— <i>відкрити</i>
Помилка	— ...	— ...
Плавання	— ...	— ...
Свято	— ...	— ...
Робітник	— ...	— ...

Сидіння	— ...	— ...
Танець	— ...	— ...
Чистота	— ...	— ...

2) Скласти усно речення з цими словами. Хто краще?

6. Утворити та записати нові слова за зразком.

Стілець — стільчик

Полуниця — полуничка

- а) *Костюм* — *костюмчик*
 Горобець — ...
 Паркан — ...
 Вазон — ...
 Пенал — ...
 Чайник — ...
 Будинок — ...
 Півень — ...
 Листок — ...
 Ножик — ...
- б) *Книжка* — *книжечка*
 Груша — ...
 Сорочка — ...
 Кішка — ...
 Лисиця — ...
 Білка — ...
 Гуска — ...

Гра-лото «Синоніми» (слова, близькі за значенням).

Мета: збагачення словникового запасу.

а) Слова для малих карток:

бідний, великий, майбутній, швидкий, ввічливий, відданий, гарячий, гучний, дрімучий, злий, знаменитий, незграбний, основний, прегарний, правдивий, радісний, рідний, сильний, сміливий, стиглий, смирний, таємничий, таємний, тихий, тривожний, розумний, боязкий, гладкий.

б) Слова для великих карток:

1) неможливий, величезний, прийдешній, прудкий;

2) чемний, щирий, жаркий, дзвінкий;

3) густий, лютий, відомий, неповороткий;

4) головний, вродливий, чесний, веселий, незвичайний;

5) близький, могутній, хоробрий, зрілий;

6) спокійний, загадковий, секретний, мовчазний;

7) зловісний, тямущий, похлибий, товстий.

Гра-лото «Антоніми» (слова з протилежним значенням).

Мета: збагачення словникового запасу.

а) Слова для малих карток:

широкий, високий, короткий, товстий, повний, худий, холодний, сухий, гострий, ледачий, твердий, гіркий, гладенький, голосно, швидко, великий, легкий, чистий, білий, лютий, молодий, рівний, волохатий, голодний.

б) Слова для великих карток:

1) вузький, низький, довгий, тонкий;

2) гладкий, порожній, гарячий, мокрий;

3) тупий, працьовитий, м'який, солодкий;

4) шершавий, тихо, повільно, маленький;

5) важкий, брудний, чорний, добрий;

6) старий, кривий, лисий, ситий.

АНАЛІЗ РЕЧЕНЬ

Завдання № 1. Визначити, де речення з двох слів, а де два слова, що не складають речення.
а)

Наталка спала.

Наталка, лялька.

Тато лежить.

Мама читає.

Тато, мама.

Пташки прилетіли.

Пташки вилетіли.

Прилетіти, вилетіти.

Хлопчик пише.

Артист співає.

Писати, співати.

Артист, хлопчик.

Дівчинка плигає.

Вітер, дощ.

Гра «Хто більше складе і назве речень із двох слів».

Мета: закріплювати вміння учнів складати речення із двох слів.

Ігровий матеріал: предметні малюнки.

Логопед роздає учням по 3–4 предметні малюнки і пропонує їм скласти та вимовити речення з двох слів за цими малюнками. Після цього пропонує назвати два слова, які не складають речення. Виграє той, хто зробить менше помилок.

в) Визначити, де речення з трьох слів, а де три слова, які не складають речення.

Сашко читає книгу.

Мама варить юшку.

Кішка ловить мишку.

Кішка, мишка, нірка.

Ліс, дрова, сосна.

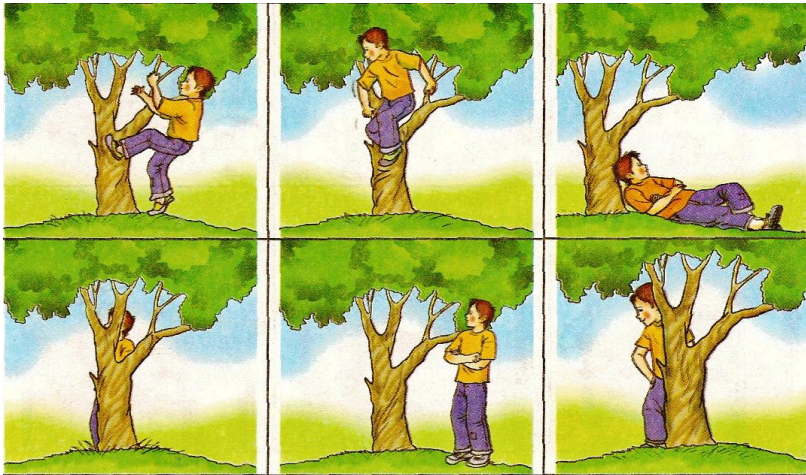
Валя їсть кашу.

Наталка малює квітку.

Київ – столиця України.

УМІННЯ ВИКОРИСТОВУВАТИ ПРИЙМЕННИКИ У САМОСТІЙНОМУ МОВЛЕННІ

Завдання № 1. Скласти речення за малюнками, відповідаючи на запитання «де хлопчик?».

Прийменники для довідок: біля, під, з-за, з, на, за.

Списати речення. Замість крапок вставити відповідні прийменники (з, біля, над, на, у (в), за, по, під, від, до, через та ін.).

а) Хлопчик злізає ... сараю. Дівчинка виходить ... кімнати. Учень виходить ... школи. Корова виходить ... корівника. Кури виходять ... курятника. Коза виходить ... сараю.

б) Хлопець стоїть ... дерева. Дівчинка стоїть ... стола. Учень стоїть ... дошки. Черногуз живе ... болота. Я люблю жити ... озера. Микола посадив березу ... будинку.

в) Орел летить ... селом. Лампочка висить ... столом. Літак летить ... хмарою. М'яч пролетів ... сіткою. Картину повісили ... тумбочкою. Шуліка літає ... курчатами.

г) Тарілки стоять ... столі. Лампа стоїть ... тумбочці. Чайник стоїть ... плиті. Килим лежить ... підлозі. Відро стоїть ... лавці. Олесь сидить ... стільці.

ґ) Учень заходить ... школу. Корова заходить ... корівник. Дівчинка заходить ... кімнату. ... дівчинки новий ранець. ... хлопця новий самокат. ... дитини нова іграшка.

д) Діти заховались ... деревами. Ложка впала ... плиту. М'яч упав ... паркан. Хлопець переплигнув ... дріт. Дівчинка переплигнула ... скакалку. Петрик переплигнув ... яму.

е) Трактор їде ... полю. М'яч котиться ... підлозі. Жук повзе ... землі. Муха повзе ... вікно. Хлопці їдуть ... дорозі. Ручаї течуть ... вулиці.

є) Мишка живе ... підлогою. Малюк заліз ... стіл. Метро побудували ... землею. Тінь була ... деревом. Підвал зробили ... будинком. Кури сидять ... навісом.

УЗГОДЖЕННЯ У РОДІ ТА ЧИСЛІ РІЗНИХ ЧАСТИН МОВИ

1) Узгодження дієслів з іменниками та прикметниками чоловічого роду, які стоять в однині у знахідному відмінку (що? кого?).

Завдання: закінчити речення відповідним словосполученням.

Чоботар ремонтує (що?)
(чорний чобіт).

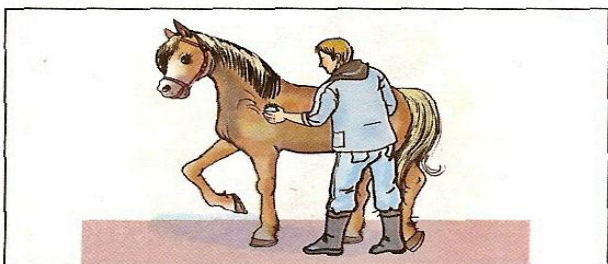
Оленка п'є (що?)
(гарячий чай).

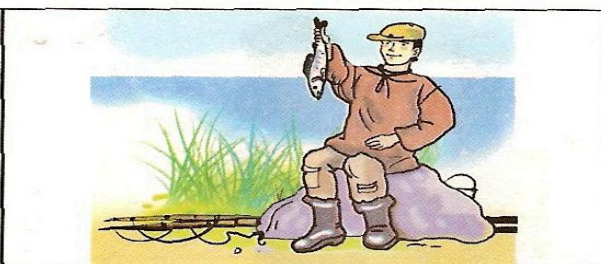
Сестра веде (кого?)
(молодший брат).

Зоя годує (кого?)
(красивий півень).

Конюх чистить (кого?)
(молодий кінь).

Риболов піймав (кого?)
(великий карась).

Дівчинка ловить (кого?)
(красивий метелик).

Під кущем діти знайшли (кого?)
(колючий їжак).

2) Узгодження дієслів з іменниками та прикметниками жіночого роду, які стоять в однині у родовому відмінку (кого? чого?).

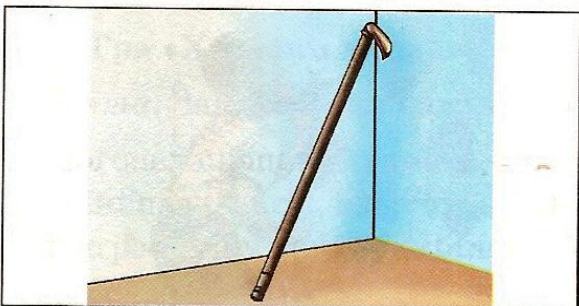
Завдання: закінчити речення, подане під малюнком, відповідним словосполученням.

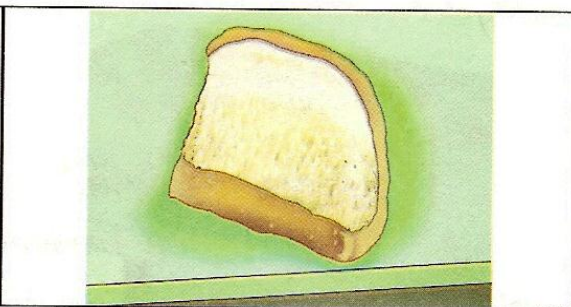
Висить платтячко (кого?)
(маленька дівчинка).

У Наталки хустка (кого?)
(молодша сестра).

У кутку стоїть палиця (кого?)
(старенька бабуся).

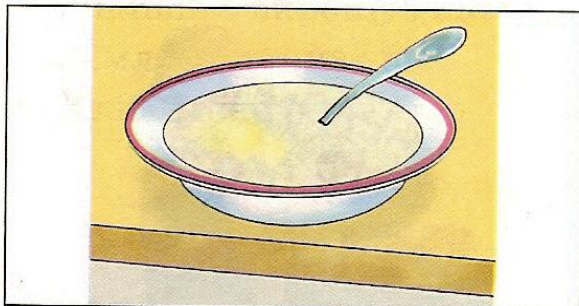
На столі лежить шматок (чого?)
(біла булка).

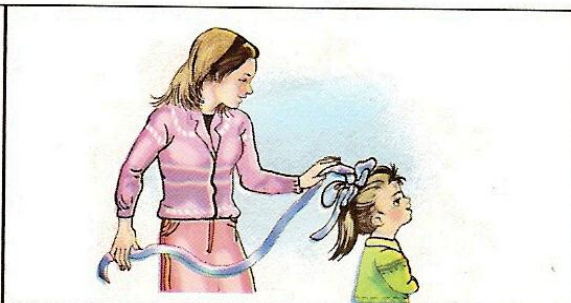
Тато несе відро (чого?)
(чиста вода).

Мама фарбує кришку (чого?)
(шкільна парта).

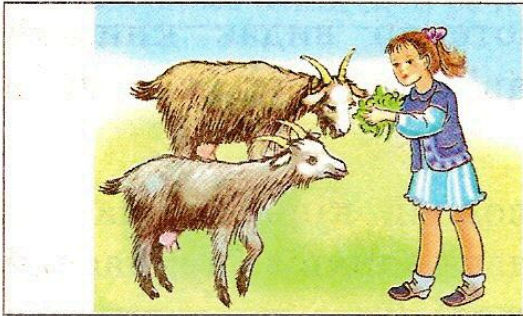
На столі стоїть тарілка (чого?)
(манна каша).

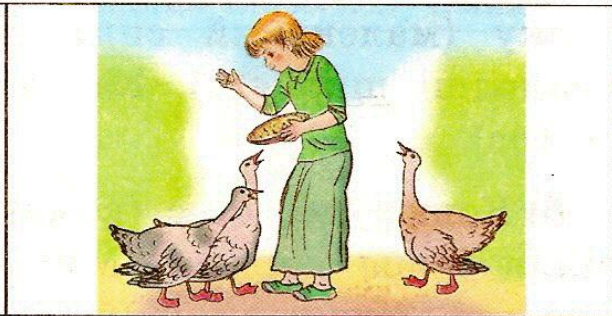
У мами шовкова стрічка (кого?)
(молодша донька).

3) Узгодження дієслів з іменниками та прикметниками, які стоять у множині у давальному відмінку (кому? чому?).

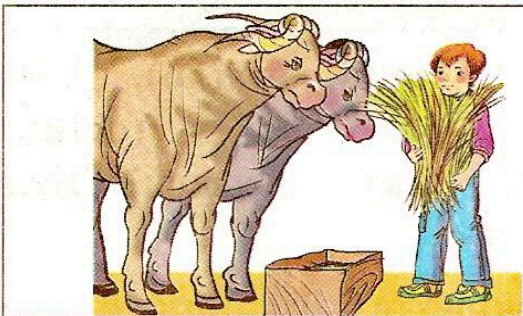
Завдання: закінчити речення, подане під малюнком, відповідним словосполученням.

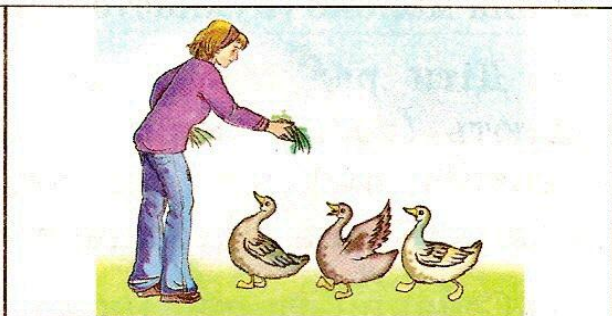
Дівчинка дає зілля (кому?)
(рогаті кози).

Оленка сипле зерно (кому?) (гоłodні гуски).

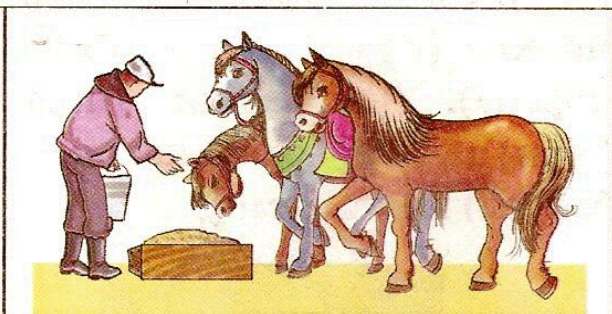
Хлопець дає сіно (кому?)
(дужі воли).

Мама дає ряску (кому?)
(крикливі качки).

Катруся сипле зерно (кому?)
(маленькі курчата).

Конюх дає овес (кому?)
(красиві коні).

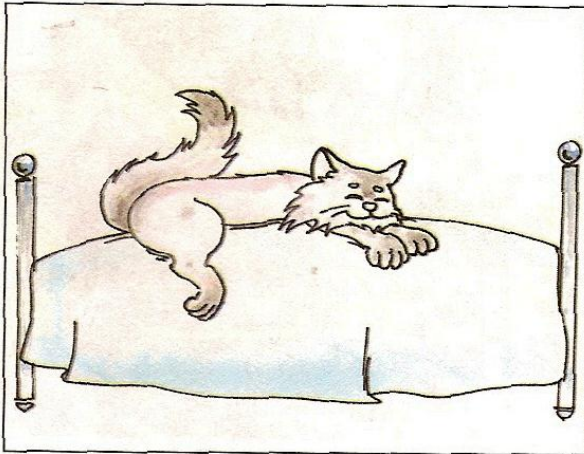

Син допомагає копати город (кому?)
(рідні батьки).

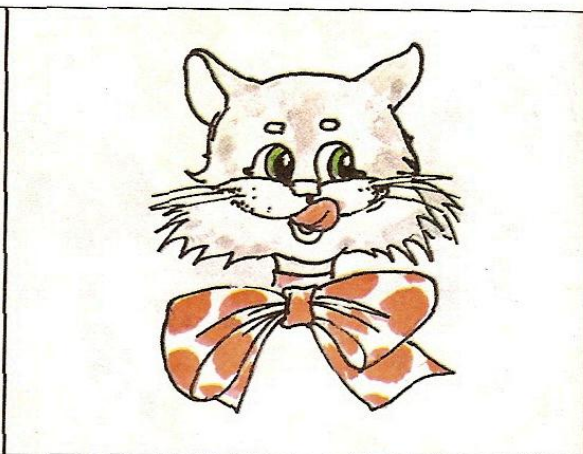

Надійка допомагає одягатись
(кому?) (молодші сестри).

4) Скласти речення за малюнками, додаючи словосполучення «сіра кішка».

На ліжку лежить ...

Зелені очі у ...

Оленка дає рибку ...

Оленка побачила на підвіконні ...

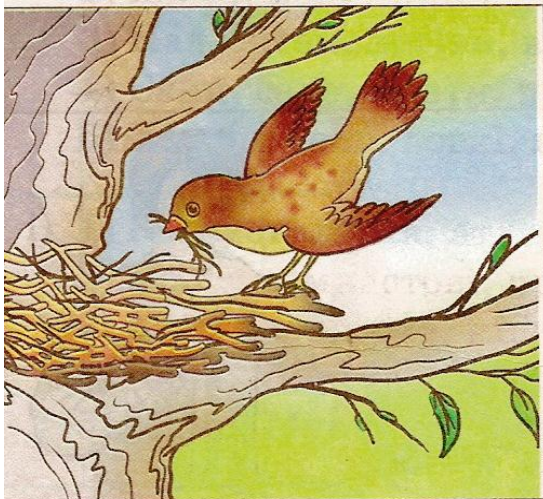

Оленка грається з ...

Червоний бантик на ...

СКЛАДАННЯ ОПОВІДАнь ЗА СЮЖЕТНИМИ МАЛЮНКАМИ

**КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ПОДОЛАННЯ ГРАФІЧНИХ ПОМИЛОК
НА ЗАМІНУ РУКОПИСНИХ БУКВ**

Варіанти букв-образів

Колесо, бублик — о.

О з хвостиком — а.

Білочка «хвостик» на спинку поклала — б.

О прив'язали до кілочка — ю.

Надуті щічки — ф.

«Вушка» догори у зайчика — в.

Дерево росте корінчиком униз — д.

Д відкрило ротик і заспівало — у.

У зайчика зубки стирчать — з.

«Гусочка» — г.

Пішли на риболовлю — р.

У вудочки вудлице зламалося — п.

«Киця» пішла гуляти, спинку вигнула — т.

«На гору» — вверх, «з гори» — вниз.
Асоціація зі словом «мама» — м.

Надкусений бублик — с.

Показує «язик» — с.

Спинка до спинки — х.

Букву х блискавка розбила — ж.

Була літера а, перечепилася, впала і хвостик загубила, хвостик зачепився та розтягнувся: раз-два — и.

тягнеться далі: раз, два, три — вийшла широка літера —

одягла шапочку і перетворилася в

товста, а

— тоненька й худенька.

«наїжачилася»:

У киці лапки-парапки — ц.

Ш звучить чисто, щ с присвистом [шч], замість [ч] малюють хвостик

У кішки «вусики» стирчать — к.

Хвилька до човника — ч.

Я ніжку відставило — я.

М'яка крапелька — ь.

Використана література:

1. Бартенева Лариса. Підготовка дітей до оволодіння грамотним письмом. /ж-л «Дефектологія», 2002, № 1. — С.32.
2. Малярчук А.Я. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів. — К.: Літера ЛТД, 2008. — 336с.
3. Мовні ігри та забави. Навчальний посібник. /Упорядники: Березіна О.М., Павловська Т.О. — Тернопіль: Мальва ОСО, 1999. — 104с.
4. Подолання логопедичних проблем молодших школярів. /Упорядники: Т.Бишова, О.Кондратюк.- К.: вид.дім «Шкільний світ», 2006. — 128с.
5. Походжай Н.Я., Шост Н.Б. Картки оперативного контролю знань з української мови 2 (1) клас. — Тернопіль: Богдан, 1997. — 32с.